

3318; R. H. Davison, *Reform in the Ottoman Empire: 1856-1876*, Princeton 1963, s. 172-233; Ni-yazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, İstanbul, ts. (Doğu-Batı Yayınları), s. 269-297; M. Kaya Bilgegil, "Türkiye'de Bazı Yeni Osmanlılarla Yeni Osmanlı Taraftarlarının Bir Millet Meclisi Kurma Teşebbüsü", *50. Yıl Armağanı: Genel Konular*, Erzurum 1973, II, 341-401; a.m.f., *Yakın Çağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I: Yeni Osmanlılar*, Ankara 1976, tür.yer.; İsmail Doğan, *Tanzimatın İki Ucu: Münif Paşa ve Ali Suavi*, İstanbul 1991, s. 196-208; Hüseyin Çelik, *Ali Suavi ve Dönemi*, İstanbul 1994, tür.yer.; a.m.f., "Mustafa Fazıl Paşa ve Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin Tüzüğü", *TT*, XVIII/108 (1992), s. 326-328; Şerif Mardin, *The Genesis of Young Ottoman Thought*, Syracuse 2000, tür.yer.; a.m.f., "Yeni Osmanlılar ve Siyasî Fikirleri", *TCTA*, VI, 1698-1701; Fazlı Arabacı, *Yeni Osmanlıların Dini ve Siyasî Görüşleri*, Ankara 2004; Burak Onaran, *A Bas le sultan. La conjuration de Kuleli (1859) et l'organisation Meslek (1867). Les Premières tentatives de détronement après l'abolition des janissaires* (doktora tezi, 2009), Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, s. 291-411; Ali Akyıldız, *Sürgün Sefir Sadullah Paşa*, İstanbul 2011, s. 7, 250-263; Christiane Czygan, *Zur Ordnung des Staates: Jungosmanische Intellektuelle und ihre Konzepte in der Zeitung Hüriyet (1868-1870)*, Berlin 2012, tür.yer.; İbnülemin Mahmud Kemal, "Abdülhamid-i Sâni'nin Notları", *TTEM*, XVI/14 (1926), s. 90-91; Enver Koray, "Yeni Osmanlılar", *TTK Belleten*, XLVII/186 (1984), s. 563-582. KEMAL BEYDİLLİ

YENİ SARAY

(bk. TOPKAPI SARAYI).

YENİ TÜRK MECMUASI

Fikrî, siyasî, edebî aylık dergi.

İstanbul Eminönü Halkevi tarafından Ekim 1932'den Nisan 1943'e kadar 125 sayı yayımlanmıştır. Yazı işleri müdürlüğü başta adı belirtilmeden Abdülhak Hâmid tarafından yürütülmüş, Bu görevi 46. sayıda Agâh Sırrı Levend, 95. sayıdan sonra Yavuz Abadan üstlenmiştir. İlk sayıda yer alan "Bu Mecmua Niçin Çıkıyor?" başlıklı yazıda, inkılâp ve insanlık idealini kalplerinde duyan mütefekkir muharrirlerin yazıları için bir kürsü olacağı söylenen derginin Türk dimağını müsbet ilmin mantığını kavrayacak hale getirme, ilim mantığını yayma ve propagandasını yapma gibi amaçları sayılır. Millî hayatın önemine vurgu yapılarak oradan beslenen ve insanın en büyük kuvveti olan his ve temayüllerin sanatkar eliyle ifade edildiğinde yepyeni heyecanlar vücuda getireceği belirtilir. Millî hayatın ise millî tarihten kuvvet alacağı ifade edilir. Yeni bir insan ve toplum mo-

delini hedefleyen dergide başta siyaset, iktisat, dil, edebiyat, tarih, felsefe, terbiye, ilim, kültür, mimari, resim, tiyatro olmak üzere hemen her alanda yazılara yer verilmiş, şiir ve hikâyeler yayımlanmış, "ecnebi edebiyatı", "kitâbiyat", "ilim hareketleri" gibi sayfalar açılmış, "Evimizde Çalışmalar" başlığı altında halkevinin faaliyetleri duyurulmuştur. Özellikle dil kulluvtaylarının yapıldığı aylara rastlayan sayılarda dil konulu yazıların öne çıktığı görülmektedir.

Seri halinde yayımlanan yazılar arasında Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun "İstanbul Mezarları", "Geçmiş Asırlarda İstanbul Hayatı", "İstanbul Bibliyografyası"; Şerif Hulusi'nin "Bibliyografi 1930-1934 Seneleri Türkiyat Neşriyatı", "Avrupa Matbuatı"; Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun "Türklerde Aile İçtimaiyatı"; Raşit Gökdemir'in "Osmanlı Devletinin Malî Ahvalı"; Hüseyin Namık Orkun'un "Türk Tarihinin Yardımcı İlimlerinden Paralar Bilgisi, Armalar Bilgisi, Kitâbeler Bilgisi" adlı çalışmaları dikkat çekmektedir. Naci Yüngül'ün Ch. Diehl'den tercüme ettiği "Bizans" ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "M. Test'le Geçirdiğim Gece" tefrika halinde yayımlanan çeviri yazıdır. Sabri Esat Siyavuşgil'in Jean Piaget'den yaptığı çeviri "İçtimai Hayat ve Çocuk Düşüncesi" başlığıyla çıkar. Dergide İsmet Paşa, Recep Peker, Necip Ali Küçükca, Cevdet Kerim İncedayı, Celal Bayar gibi siyasîlerin verdikleri nutuk metinleri yanında Kesler tarafından halkevinde verilen "Büyük Şehrin İçtimai Çehresi ve Zamanımızda Büyük Bir Şehirden Beklenen Vazifeler", Vasfi Rıza Zobu'nun "Amatör Tiyatrocular ve Tiyatrolar" konulu konferans metinleriyle bazı tebliğlere de (Dr. A. Süheyl Ünver, "Tıp Dilinin Gidişi") yer verildiği görülmektedir. Nahit Sırrı Örik'in Anadolu'ya ait gezi notları ile "Bir Küçük Çocuk" yazısı, Halide Nusret Zorlutuna'nın "Benim Küçük Dostlarım"dan bazı çocuk portreleri ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Annemin Ölümü", Reşat Nuri Güntekin'in "Küçük Şehirlerde Cuma" gibi yazıları dergideki hatıra yazılarından. Sadri Etem Ertem, Nahit Sırrı, Örik, Naki Tezel hikâyeleriyle; Orhan Seyfi Orhon, Şükûfe Nihal Başar, Halit Fahri Ozansoy, İlhami Bekir Tez şiirleriyle yer almış belli başlı isimlerdir. Adı geçenlerden başka Falih Rıfkı Atay, Hasan Âli Yücel, Mehmed Halid Bayrı, Agâh Sırrı Levend, Mustafa Şekip Tunç, Hilmi Ziya Ülken, Suut Kemalettin Yetkin, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yaşar Nabi Nayır, Cemil Sena Ongun, Elif Naci, M. Şakir Ülkütaşır, Tahsin Banogözü, Ragıp Özdem, Zahir Sıtkı Güvem-

li, Sadi Yaver Ataman, Aziz Ogan, Yavuz Abadan, M. Ragıp Kösemihal (Gazimihal), Ceyhun Atuf Kansu, Tahir Alangu, Münir Süleyman Çapanoğlu da derginin yazarları arasında sayılabilir. İlk sayıda, Mehmet Emin Erişirgil tarafından Bergson'dan tercüme edilen "Ahlâk ve Dinin İki Kaynağı" adlı eserin formalar halinde ilâve şeklinde verileceği ilân edilmiştir. Temmuz 1933'te çıkan 10. sayıda "Ahmet Haşim'e Ait Hâtıralar" başlıklı bir özel bölüm açılmış, 11-14. sayılar birleştirilerek hacimli bir cilt halinde Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümü sayısı olarak çıkarılmıştır. Ölümü üzerine Abdülhak Hâmid'e ayrılan 54. sayı da (Haziran 1937) özel sayılardandır. Songül Uğur, *Türkiye Cumhuriyeti'nin "Halka Doğru" Politikasında Yeni Türk Mecmuası'nın Yeri* adıyla yüksek lisans tezi hazırlamıştır (2003, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü).

BİBLİYOGRAFYA :

Yıldız Akpolat Davut, "İstanbul Halkevi Yayın Organı: Yeni Türk Mecmuası (1932-1943)", *Türkiye Günlüğü*, sy. 40, Ankara 1996, s. 76-92; "Yeni Türk", *TDEA*, VIII, 587; Mahmut H. Şakiroğlu, "Yeni Türk", *DBİst.A.*, VII, 468.

ÂLİM KAHRAMAN

YENİ VÂLİDE KÜLLİYESİ

Üsküdar'da
XVIII. yüzyılın başlarında
inşa edilen külliye.

Üsküdar İskele Meydanı'nın sol tarafında yer almaktadır. Klasik Osmanlı mimarisinin son ve Lâle Devri'nin en önemli örneği olan külliye III. Ahmed'in annesi Gülnûş Emetullah Sultan tarafından yaptırılmıştır; diğer vâlide sultan külliyelerinden ayırt edilebilmesi için bu isimle anılmıştır. Cami, sıbyan mektebi, imaret, türbe, hazire, sebil, çeşmeler, abdest muslukları, helâlar, su haznesi, gusülhâne, meşruta, dükkânlar ve hünkâr kasrından meydana gelen külliyenin inşasına 23 Şâban 1120 (7 Kasım 1708) tarihinde başlanmış, 15 Muharrem 1123'te (5 Mart 1711) ibadete açılan camiden sonra (Silâhdar, II/2, s. 246, 269; Râşid, III, 252, 347) diğer yapıların inşasına devam edilmiştir. Caminin inşa kitâbesi 1122 (1710) tarihini taşır. Külliyyeye XIX. yüzyılda yangın havuzu ve muvakkithâne ilâve edilmiştir. Yapılarda kullanılan mermerler Marmara adasından temin edilmiştir. Külliyenin dönemin Hassa başı mimarı Kayserili Mehmed Ağa tarafından inşa edilip edilmediği kesin olarak bilinmemektedir. Külliyyede klasik normların etkisi